

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2017

CROATIAN

HIGHER LEVEL

Thursday, 8 June

09:30 - 12:30

Ukupna ocjena [100 bodova]

Pažljivo pročitajte cijeli tekst i odgovorite na pitanja iz svih triju dijelova. Na pitanja odgovorite svojim riječima, a odgovori neka se temelje na tekstu. Svi odgovori moraju biti na hrvatskome jeziku.

Društvene mreže - život za tuđi pogled?

1. „Svakodnevno sam stavljala desetak statusa začinjenih fotografijama i filmićima. Mijenjala bih frizuru, kupovala odjeću i sunčala se da bih se mogla pohvaliti pred svojih tri tisuće prijatelja na Facebooku. Ponekad bih se dovezla do nekog prestižnog lokala samo da bih kliknula *check in*, iako ne bih ulazila u njega“, svjedoči 28-godišnja Bjelovarka Jelena. „Uspoređivala sam broj lajkova koje su dobivale moje najvažnije virtualne prijateljice, bolje rečeno suparnice, s brojem svojih lajkova. Kad bi neka od njih bila uspješnija, istinski bih patila i ‚mozgala‘ čime ću ih sutradan nadmašiti. Drastično sam smanjila posjete Facebooku tek kad su mi sve sfere života počele patiti“.
2. Jelena je među desecima milijuna korisnika društvenih mreža kojima je privlačenje pažnje i natjecanje s virtualnim i stvarnim prijateljima jedna od glavnih zanimacija. Facebook, Instagram i srodni mediji omogućuju korisnicima neprekidno međusobno uspoređivanje po izgledu, imovini i dostignućima. Kako bi zadivili prijatelje na mreži, korisnici se prenemaju, razmeću svojom stvarnom ili glumljenom srećom, brižno paze na izgled, okidaju *selfije* i vrebaju situacije koje se isplati snimiti za objavu na profilu.
3. Istovremeno prate što objavljuju prijatelji i procjenjuju tko je ostavio bolji dojam. „Uspoređivanje, zanimanje za druge i povoljna prezentacija samoga sebe prirodne su za ljudsko ponašanje. Znamo da je i u životinjskome svijetu prezentacija bitna za preživljavanje i za održavanje vlastita genetskog materijala“, rekla nam je psihologinja Petra Malešević.
4. „Društvene mreže preuzimaju od susreta uživo našu potrebu za usporedbom i prezentiranjem jer je u stvarnosti, uz brojne svakodnevne obaveze, teško održavati aktivan društveni život“. Mnoga ranija istraživanja isticala su pozitivnu ulogu društvenih mreža u širenju kruga poznanstava, no u međuvremenu su utvrđene i njihove loše strane. Iz stalnog uspoređivanja s okolinom često niču razočaranje, anksioznost i depresija. Neki korisnici razvijaju i ovisnost o razmetanju i natjecanju na društvenim mrežama, zapostavljajući potrebe i obaveze iz stvarnog života.
5. Nekoliko je istraživanja utvrdilo vezu između korištenja društvenih mreža i postupnog opadanja duševnog blagostanja i pogoršanja predodžbe o sebi. Gledanje slika sretnih prijatelja na društvenim mrežama može u vama izazvati potištenost, zavist i osjećaj izoliranosti, utvrdili su stručnjaci s Humboldtova sveučilišta u Berlinu i Tehničkog sveučilišta u Darmstadtu. Proučivši 600 korisnika, njemački su znanstvenici zaključili da se svaki treći osjeća lošije nakon posjeta nekoj društvenoj mreži te da mu opada opće zadovoljstvo životom. Bolni osjećaji nakon posjeta društvenim mrežama proizlaze iz uspoređivanja s prijateljima koji se doimaju uspješnijima, bio taj dojam realan ili ne.

6. Izazivanje zavisti jedna je od ključnih potreba onog dijela korisnika koji se bave uspoređivanjem i natjecanjem s prijateljima. Prema istraživanjima, trećina korisnika društvenih mreža objavljuje fotografije samo da bi im drugi zavidjeli. Korisnici društvenih mreža koji naginju samopromidžbi žele izgledati kao pobjednici pa se predstavljaju kao privlačni, omiljeni, uspješni i vrijedni divljenja, izrezujući ono što im ne ide u prilog. Zahvaljujući takvoj strategiji, koju stručnjaci zovu selektivno predstavljanje, profili na društvenoj mreži izgledaju kao zbirka najvećih hitova inače prosječnog glazbenika.
7. Zbog selektivnog objavljivanja sadržaja, posjetitelj na tuđem profilu ne može znati u kakvim je okolnostima prijatelj snimio spektakularnu fotografiju na plaži. Na primjer, par na ljetovanju može objavljivati neodoljive slike iako se cijelo vrijeme svađa.
8. „Društvene mreže podsjećaju na stara korza u manjim mjestima. Za večernji izlazak većina će se svakako uparaditi, prikazati se u najboljem mogućem svjetlu i truditi se pokazati sve svoje vrline. Nedostatke će pokušati sakriti ili umanjiti“, primjećuje Malešević. „Na korzu su se nekoć sklapali poslovi, upoznavali budući bračni partneri, pokazivao ili utvrđivao socijalni status. Ljudi su se uspoređivali, natjecali, pričali jedni o drugima. Dojam je mogao zavarati, kao i uvijek kada stvaramo mišljenje na temelju samo jedne situacije“.
9. Manipulirane ili izvađene iz konteksta, fotografije daju iskrivljenu sliku o korisniku koji ih objavljuje. To istovremeno iskrivljuje promatračevu predodžbu o sebi, navodeći ga na pogrešan zaključak o vlastitoj vrijednosti i položaju u društvu. Zaključivši da mu je život prazan i strahujući da će to i okolina otkriti, korisnik se baca na stvaranje i objavu vlastitih glamuroznih sadržaja. To obično zahtijeva krivotvorenje stvarnosti, a što sadržaj jače odudara od istine, to je veća gorčina koju krivotvoritelj osjeća.
10. „Ono što s drugima dijelimo na društvenim mrežama svakako je tek djelić stvarnosti. Sadržaj na društvenoj mreži može biti sto posto nestvaran, ali nikada nije sto posto stvaran“, napominje naša sugovornica. „Nijedan prikaz ni profil ne mogu u potpunosti prikazati složenost naših osobnosti. Prisjetimo se da u komunikaciji na društvenim mrežama nedostaje cijela neverbalna komunikacija. Naš društveni život na Facebooku može biti intenzivniji od onoga u stvarnosti, ali je osiromašen za sve ono što donosi živi kontakt, a svakako je i mnogo teže provjerljiv“.
11. U čovjekovoj je prirodi da želi imati vrijednost i, ako može, povećavati je. Budući da smo društvena bića, bitan nam je i položaj u zajednici. U nekim situacijama crpimo svoju vrijednost iz tuđeg priznanja ili prihvaćanja. „To se, u pravilu, zbiva kad nam krupne životne promjene, gubici i stres privremeno poljuljaju samopouzdanje i navedu nas da posumnjamo u svoj identitet. Takva stanja nisu trajna i ne utječu na naše temeljno poimanje vlastite vrijednosti“, objašnjava Malešević, „međutim, kome su samopouzdanje i samopoštovanje duboko i trajno narušeni, hrani se pažnjom i odobravanjem okoline pa živi za tuđi pogled. Takav život može biti vrlo naporan i u težim slučajevima zahtijeva stručnu pomoć“.

12. Tko sam ja kad nema publike? - pitanje je koje si trebamo postaviti s vremena na vrijeme. Kada na to nađemo odgovor, publika nam prestaje biti potrebna jer smo našli svoje utočište kojemu se, umjesto internetskih stranica, možemo vratiti nakon svakog napornog dana.
(prilagođeno prema: Ozren Podnar, www.sensaklub.hr)

I. dio [30 bodova]

1. Objasnite svojima riječima sljedeće pojmove: [5 bodova]
- a) suparnice (1)
 - b) potištenost (5)
 - c) utočište (12)
 - d) „se razmeću svojom (...) srećom“ (2)
 - e) „...ono što im ne ide u prilog“ (6)
2. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, što je sve mlada Bjelovarka s početka teksta činila kako bi impresionirala svoje pratitelje na društvenoj mreži Facebook? Zašto je takvo ponašanje ponekad izazivalo i patnju? [5 bodova]
3. Objasnite, na temelju teksta, ali svojim riječima, zašto je psihologinja u osmom odlomku povukla paralelu između društvenih mreža i uloge koju su nekad imale promenade u manjim gradovima? Koje je sve sličnosti, pozitivne i negativne, ona navela? [5 bodova]
4. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, na koji način i zašto postupci „selektivnog predstavljanja“ (6) i „krivotvorenja stvarnosti“ (9) u konačnici dovode do negativnih posljedica po one koji objavljuju i konzumiraju tako stvorene sadržaje na društvenim mrežama. [5 bodova]
5. Psihologinja u tekstu kaže kako „naš društveni život na Facebooku može biti intenzivniji od onoga u stvarnosti, ali je osiromašen za sve ono što donosi živi kontakt“. Slažete li se s navedenom tvrdnjom? Obrazložite svoj odgovor. [5 bodova]
6. „U nekim situacijama crpimo svoju vrijednost iz tuđeg priznanja ili prihvaćanja“. Iznesite svoje mišljenje o ovoj pojavi i navedite njezine negativne vidove. [5 bodova]

II. dio [30 bodova]

„Nijedan prikaz ni profil ne mogu u potpunosti prikazati složenost naših osobnosti“.

Komentirajte, vlastitim riječima (minimalno 100 riječi), ovu misao.

III. dio [40 bodova]

Napišite esej (minimalno 300 riječi) o **jednoj** od sljedećih tema:

1. „Tko sam ja kad nema publike?“
2. „Moje je mišljenje jednako dobro kao i tvoje te bi sva mišljenja trebalo jednako vrednovati“. Osvrnite se na ovo gledište u kontekstu suvremenog svijeta te, posebice, uporabe društvenih medija.